

אני בשיחה איילת שני
צילום: הדס פרוש

עובדי חקלאות שיטוים בתוך קיטונים בשדה, ופעלים שנכלאים במקום העבודה. המשפחות פרטו **הילה שמיר** מסבירה מה חלקה של המדינה בהחלעות במהגרי העבודה

[illegible][illegible][illegible]

ומהי האלטרנטיבה?

[illegible]

ואלו רק ההדגים. יש גם את הפציעות, תחת כנפיהם המורידה, הם היו מעדיפים להמורר

קרטונים על פני המגורים בתנאים הבלתי־אנושיים במבנה. תראו, גם לעובדות הסיעוד לא קל, כן? הן נאלצות להתמודד עם תנאים קשים של סידור סיעודי אינפנטרי, אחד על אחד, לעתים היעדר כל סינה, לעתים הטרדות מיניות, התעמרות של המשפחות. לצערי קשה לקבוע מה הכי מנוצל.

אבל ברור שהתחרות קשה. ושכאן ועכשיו, בישראל, מועסקים אנשים בתנאי עבדות לכל דבר זה אפילו לא מה שמכונה עבדות מודרנית. זהו העבדות הישנה. עבדות קלאסית.

המקרים הקרובים ביותר לעבדות קלאסית בעיניי הם המקרים של עובדי בניין בחברות הבינוי, עובדים שמובאים לכאן ומועסקים על ידי חברה ממדינת המוצא שלהם. בקלניקה לזכויות העובד, דם, המשתפת איתנו פעולה, מטופלים מקרים של עובדי חברת "ילמולר הטורקית". העובדים הללו טענו שהם ננעלים כלילה במחנה העבודה, בתאנה שהם סומרים על הציד (ילמולר הגיבה בעבר להאשמות בכליאת עובדיה כשנסתרה כי "הטענות שקריות. זה כבר נבדקו בעבר ונמצאו חסרות יסוד. אנו שומרים על זכויות העובדים" – איש). מי מאיתנו היה מוכן שינעלו אותם כלילה במקום העבודה שלו? לענות העובדים, אם אחד מהם בורה, רופחת אותו חוליות של לונדי עירקיים.

עד לפני כ-20 שנה ההגדרה המשפטית המקורית של עובד בבני אדם הייתה העברת גבולות בכי פיה של נשים וילדות לצורך ניצולן כגונות. יום ההגדרה לסחר בבני אדם או עבדות מודרנית מתחייסת לניצול חרף בשוק העבודה, שכולל מאפיינים של שלילת חירות. כלומר העריבה הוותיקה לא מתמקדת רק בנשים ובנערות, לא דורשת הכרח מעבר גבול, מתחייסת לניצול בסיס קטורים אחרים, שאינם מין, וכוללת בפניה שאינה כפייה אלימה בלבד, אלא גם סוגים אחרים של כפייה. עובדים מודרניים כמובן – זו כולל גם עבדות כפייה, גם עבדות בכל חור, וגם העברת אש אנשים מניצול למקום. ככלל מדובר על עובד זה בתנאים של שלילת חירות. העניין הוא שלילת חירות יכולה להתבטא בתנאים רבים. במאמרים רבים ראיתי שזה מתואר ממש באופן מטאפורי. את האויקים והשלשלאות הפיזיים החליפו אויקים ושלשלאות שקופים. פסיכולוגיים.

אכן, תחשבו שמרבית מהגרות העבודה בסיעוד בישראל מגיעות לכאן עם חוב גדול, שיכול להיות אפילו 20 אלף דולר. זה הסכום שהן משלמות כדי לרדת המוצא שלהן כדי לקבל ויה לישראל. השנה או השנתיים הראשונות לשהותן כאן מוקדשות אך ורק להחזרת החוב הזה. תואר משהו ככל אותן באויקים? לא, אבל חירותן נשללת בני לל החוב. העיסוק בסחר בבני אדם ובעבדות מודרנית מבא איתו לשאול מהי בעצם חירות? שלילת חירות בשוק העבודה. שאלה לא פשוטה. כי כיום כבר אין צורך באיכות לרקה. מספיק לנעול את החרבן במגירה.

זה העניין המפתיע. אנחנו בתחום המשפט מחפשים את האויקים, מחפשים את האקדוח המוצמד לרקה – אבל עבדות מודרנית זה לא המצב. האפשרות להחזיק באדם אחר כקניין אינה חוקית יותר. אבל אנחנו רואים הרבה מנגנונים אחרים שמאפשרים ניצול ושלילת חופש, והשאלה הזאת הופכת לסוגיה פרשנית. עדיין

לכל מקרה של סחר בבני אדם דרוש מעסיק שינצל את פגיעותו של העובד, אבל המקרה הזה ממחיש שלולא החוקים שמגבילים את האפשרות של העובד למעסיק אחר, היא הייתה יכולה לעובד את הבית הזה ולמצוא מעסיק חוגן כבר בשכיל הניצול המקומי. זה האלמנט המפתיע בעבדות המודרנית. מי שינצל אותה היה בנה של הקשישה, אבל מה שהשקיר אותה הם האפיינים

עובדים תאילנדים בשדות מדרום לאופקים, דרום אילון וינסקי

"בקרב עובדי חקלאות יש תופעה של מוות בשינה. יכול להיות שזו חשיפה לחומרים כימיים, ויכול להיות שזה משום שהעובדים נוטלים סמים ממריצים כדי להתמודד עם שעות העבודה הארוכות"

הישראלית העובדים יישאלו אם הם שילמו כסף, אבל יענו בשלילה. לא רוצים להסתכן. זו דרך אחת שקיימת בכל הענפים, על אף ההבדלים ביניהם במודל ההעסקה. דרך אחרת, שייחודית לענף הבניין, היא חברת הביצוע. חברה ורה שביאה את עובדיה, ללא גורמי תיווך, לעבוד ביש ראל. חברת ילמולר הטורקית, שדיברנו עליה קודם, מגייסת את עובדיה בטורקיה, והם מגיעים לישראל ועובדים תחתיה. היא משלמת את שכרם. יש גם חברות סיניות שמביאות את עובדיהן. על כל העובדים האלה אמורות לחול כל ההגדרות שניתנות לעובדים בישראל.

אנחנו למדים שזה לא באמת קורה. דרך שלישית היא כמובן עובדים פלסטינים. גם במקרה שלהם היו הסדרי כביה ותשלום דמי תיווך ממש מעותיים, גם כאן היו עתירות של קו לעבודה לבנין, וממש לאחרונה המדינה שינתה את שיטת ההיתרים. יש גם מעין שיטה רביעית, שמתקיימת רק בענף החקלאות, של הבאת עובדים שבכביה מגיעים לכאן כדי לעבוד השתלמות. הם לכאורה באים לכאן כדי להיות סטודנטים. להם יום ליי מורים אחד וביתר הימים הם עובדים בשדות. הם

מביאים לכאן כוח עבודה, אנחנו מגבילים את הניידות שלו בשוק, כך שהוא לא יוכל לעזוב מעסקי נצלו, אנחנו מגבילים את הוויה שלו על בנת להבטיח שהוא לא יסתעף פה, שזה נהוג, אגב, במדינות רבות, אבל כאן אנחנו גם אוסרים עליהם להקים משפחה. אנחנו איפשרנו עד לאי חרונה את ההגעה שלהם לכאן בהתבסס על חור בות אדירים שהם נוטלים על עצמם. אני בקוזה שהם, לפחות, ישתנה בעקבות ההתייחסות המפורסמת של ישראל על הסכמים בילטרליים עם מדינות המוצא, שאמורים להסדיר את עניין דבי התיווך. בדוח של קבוצת המחקר שלכם אתם מציעים צעדים שעשויים לשפר את המצב. אני תרשטת שמרביתם אינם רלוונטיים לאנשים שאינם בקיאים במספקים השונים של ההגדרות.

אולי תיתני דוגמה להבדל גורפת, ברורה. השבוע לנו בניית כהר בבני אדם? באי ניצור טוף אכיפה. סידע לעצות את זה. טוף אכיפה הכם, שפסל גם כוחות של המספרה וגם כוחות של שירות העבודה וגם כוחות של רשות האוכלוסין. בעולם יש גישה של אכיפה אסטרטגית, של אכיפת זמירות עובדים הכבה סכפינה את הכי סים שבהם מתקיימות הפרצות הכבדות ביותר של זכויות העובדים, בישראל אנחנו לא רואים שום דבר כזה. כבעס שאין אכיפה. יש סוטרת אחת בלבד, אחת: סאהרית על ויהיו קורבנות חתר בבני אדם.

מאז ומתמיד אנשים היו מוכנים לשלם מחיר רים בכדים כדי לנסות להבטיח לעצמם עתיד יכול להיות שעל הקצלה הזאת, להניע ליש ראל ולעבוד בסיעוד – זו לא בחירה קיצונית במיוחד. את התנועה הזאת, את החתירה לחיים טובים יותר, אי אפשר לעצור.

יותר מזה, אסור לעצור. אני לא רוצה לבטל אותם את הבחירה שלהם. להפך אבל אני חושב בת האחריות שלנו כחברה זה לרודא שכ שהאנשים האלה מגיעים לכאן ועושים את העבודות עברו, נתגלגל אותם בצורה שאנחנו חושבים שהיא הגונה.

הגירת עבודה היא תופעה גלובלית. אפילו מדינה נדימת כיסות חסרת כוח וסיננים אל מול הכוח העצום הזה, לא מול הניצול המונע מאי־שוויון כל כך עמוק ומדכא.

ברור בישראל הקטנה לא יכולה להספיע על אי־השוויון הגלובלי, אבל אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, במדינה, איך אנחנו רוצים להתחייס לאנשים שעובדים אצלנו. זו שאלה מוסרית מה מעלה הראשונה. סחר בבני אדם זה רק נקודה, שראשונה היא ייצור ארובות ומטריות, על הגירת העבודה כתופעה שריא באמת גדולה ולא ברור מאיפה אפשר בכלל להתחיל להתמודד איתה, אלא על מה שקורה כאן, לידנו, עם האנשים שעובדים איתנו ועוברנו, שטמפים על הפגיר מים המסכנים משלל סיבות, בקשיש הסיעודי במשפחה שלנו – לנבנים יש לנו אחריות מוגברת. ויש מה לעשות. אנחנו מציעים שורה קוקרטיט של צעדים, שהמדינה אפילו התחילה לנקוט בכמה מהם, זאת אומרת שיש לנו אכזב שיכול לשאת פירות.

באמת את אופטימית?

לא.

מכל העולם. אפריקה. אסיה. אפילו באוניברסיטת תל אביב הייתה תוכנית תואר שני כוח, שאני שמחה לומר שנסגרה משלל סיבות, וביניהם כי הסטודנטים החלוננו על ניצול. סיגל רוזן מהמקדו לפליטים ומהגרים אומרת ש"תנאי העבודה העובדים הזרים בישראל הם מצע נוח לתנאי עבדות". תוכלי להסביר את המציאות הזו?

סיגל, שהיא אחת הדמויות המשמעותיות והגורמיות במאבק, אומרת אמת פשוטה. אנחנו